SÖZ, SES VE İLETİŞİM

Dil ve Konuşma Terapisinde Çağdaş, Disiplinlerarası ve Bütüncül Yaklaşımlar

Editörler

Doç. Dr. Bünyamin ÇILDIR

Dr. Öğretim Üyesi Mümin ŞEN

Vizetek
Yayıncılık

SÖZ, SES VE İLETİŞİM
Dil ve Konuşma Terapisinde Çağdaş, Disiplinlerarası ve Bütüncül Yaklaşımlar

Editörler

Doç. Dr. Bünyamin ÇILDIR
Dr. Öğretim Üyesi Mümin ŞEN

Yazarlar

Batuhan ÖKTE - Berire Sena BALDEMİR - Berzan ÇETİNKAYA - Bünyamin ÇILDIR
Çağla ELİKÜÇÜK - Gülsün ADSIZ - Hülya OSMANOĞLU - Levent KARTAL
Merve Nur SARIYER TEMELLİ - Müberra DEMİR - Ramazan Bayram KARAKAYA

E-ISBN: 978-625-382-511-9
DOI: 10.54637/vizetek.9786253825119

Copyright © Vizetek
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra KULAKSIZ
Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR
Baskı: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)
Elektronik Yayın Formatı: PDF
Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Vizetek Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 41575

ÖNSÖZ

Dil, ses ve iletişim, bireyin kendisini ifade etmesinin yanı sıra başkalarıyla ilişki kurmasının, öğrenmesinin ve toplumsal yaşama katılmasının temel araçlarıdır. Bir çocuğun sınıfta düşüncesini paylaşabilmesi, akranlarıyla oyuna katılabilmesi ya da ileri yaştaki bir bireyin konuşmasını günlük yaşam içinde sürdürebilmesi, klinik ölçümlerin ötesinde anlam taşır. Bu nedenle dil ve konuşma terapisine ilişkin bilgiyi, yalnızca bozuklukların tanımlanması ve belirli becerilerin geliştirilmesi üzerinden değil; bireyin yaşamındaki karşılığı, çevresiyle etkileşimi ve katılım olanakları üzerinden de düşünmek gerekir.

Söz, Ses ve İletişim: Dil ve Konuşma Terapisinde Çağdaş, Disiplinlerarası ve Bütüncül Yaklaşımlar, bu anlayışla dil ve konuşma terapisinin seçilmiş klinik ve gelişimsel konularını özel eğitim ve işitme alanlarıyla ilişkilendiren ortak bir tartışma zemini sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Kitabın çıkış noktası, farklı uzmanlıkların bilgilerini yan yana sıralamaktan çok, bu bilgilerin bireyin gereksinimlerini anlamada ve karşılamada nasıl birbirini tamamlayabileceğini ortaya koymaktır. Bölümlerin düzenlenmesinde de bu doğrultuda dil ve konuşma terapisinden özel eğitimle kesişen konulara, ardından işitme kaybında dil müdahalelerine uzanan bir akış benimsenmiştir.

Kitabın "Dil ve Konuşma Terapisinde Klinik ve Dijital Yaklaşımlar" başlıklı ilk kısmı, dijital sağlık ve teleterapi uygulamalarıyla açılmaktadır. Uzaktan hizmet sunumunun farklı klinik alanlardaki kullanımı; erişilebilirlik, hizmetin sürekliliği ve uygulama koşulları çerçevesinde ele alınmaktadır. Bunu izleyen "Ses, Zihin ve Algoritma" bölümü, yapay zekâ destekli değerlendirme ve müdahale olanaklarını tartışırken teknolojik performans ile klinik yarar arasındaki ayrımı görünür kılmaktadır. Her iki bölüm, teknolojinin klinik uzmanlığın yerine geçen bağımsız bir çözüm olarak değil, bilimsel kanıt ve mesleki sorumlulukla birlikte değerlendirilmesi gereken bir destek olarak ele alınmasına katkı sunmaktadır.

İlk kısmın devamında, pediyatrik ses bozuklukları ile presbifoni ve yaşlanan ses birbirini izlemektedir. Böylece çocukluk ve ileri yaş dönemlerinin farklı ses gereksinimleri, gelişimsel ve yaşa özgü özellikler temelinde birlikte düşünülmektedir. Bu bölümlerde değerlendirme ve terapi yaklaşımlarının yanı sıra sesin günlük iletişim ve yaşam kalitesiyle ilişkisi de ele alınmaktadır. Sesle ilgili klinik bulguların, bireyin kendi deneyimi ve

iletişim gereksinimleriyle birlikte yorumlanması, iki bölüm arasındaki ortak bakış açısını oluşturmaktadır.

Pediatrik beslenme ve yutmaya ayrılan üç bölüm ise gelişimsel temellerden değerlendirme ve terapiye, ardından çiğnemeye özgü rehabilitasyon uygulamalarına ilerleyen bir bütünlük içinde düzenlenmiştir. İlk bölüm kavramları, gelişimsel süreçleri ve klinik özellikleri açıklarken, ikinci bölüm klinik ve enstrümantal değerlendirme ile terapi ve beslenme yönetimini ele almaktadır. Çiğneme bozukluklarına odaklanan bölüm, değerlendirme araçları, müdahale basamakları ve vaka örneğiyle bu yapıyı tamamlamaktadır. Bu konu grubunda çocuğun oral becerilerinin yanı sıra duyusal özellikleri, bakım verenle etkileşimi ve günlük öğünlere katılımı da önem taşımaktadır.

"Özel Eğitimle Kesişen Yaklaşımlar: Dil, İletişim ve Katılım" başlıklı ikinci kısım, klinik bilgiyi öğrenme ve günlük yaşam bağlamına taşımaktadır. Gelişimsel dil bozukluğunu ele alan bölüm, dil güçlüklerinin akademik katılım, sosyal-duygusal işlevsellik ve iletişimsel katılımla ilişkisini tartışmaktadır. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğuna ayrılan bölüm ise dil ve konuşma becerilerinin değerlendirilmesini, müdahale yaklaşımlarını ve aile katılımını bir arada sunmaktadır. Bu iki bölümde aile, öğretmen ve dil ve konuşma terapisti arasındaki iş birliği; çocuğun yalnızca güçlüklerini değil, güçlü yönlerini ve farklı ortamlardaki destek gereksinimlerini anlamaya yönelik ortak bir yaklaşımın parçasıdır.

Kitabın "İşitme Kaybında Dil Müdahaleleri ve Yeni Nesil Yaklaşımlar" başlıklı üçüncü kısmı, işitme kayıplı çocuklarda dil müdahalelerine odaklanmaktadır. Erken dil ve işitsel erişim, aile merkezli uygulamalar, doğal iletişim ortamları ve bireyselleştirme temelinde; işitsel-sözel yaklaşımlar, dilin farklı bileşenlerine yönelik müdahaleler, görsel dil ve çok dillilik ele alınmaktadır. Müzik temelli çalışmalar, dijital uygulamalar, teleterapi ve yapay zekâ destekli gelişmekte olan modeller de bu çerçevede tartışılmaktadır. Böylece kitabın başlangıcındaki dijital dönüşüm teması, son kısımda çocuğun dil deneyimi ve aile yaşamıyla yeniden buluşmaktadır.

Bölümler arasındaki ortak yaklaşım, değerlendirme sonuçlarının bireyin günlük yaşamındaki işlevselliğiyle ilişkilendirilmesi ve müdahalenin kişisel ve çevresel koşullardan bağımsız düşünülmemesidir. Bilimsel kanıtların gücü ve sınırlılıkları, klinik deneyim, bireyin tercihleri ve ailenin yaşam koşulları birlikte ele alındığında, farklı yaklaşımlar arasındaki ilişki daha anlamlı hâle

gelir. Bu kitap da okuru tek bir yöntemin bütün gereksinimleri karşılayacağı varsayımından uzaklaşarak, sunulan bilgileri kendi uygulama bağlamı içinde eleştirel biçimde değerlendirmeye davet etmektedir.

Eserin; dil ve konuşma terapistleri, özel eğitim öğretmenleri, odyologlar, ilgili sağlık ve eğitim profesyonelleri ile lisans ve lisansüstü öğrencileri için yararlı bir başvuru kaynağı olmasını diliyoruz. Araştırmacılar açısından yeni sorulara, uygulayıcılar açısından disiplinlerarası iş birliklerine ve öğrenciler açısından daha bütüncül bir mesleki bakışın gelişmesine katkı sunması en önemli beklentimizdir.

Bilgi birikimlerini ve emeklerini bu eserde buluşturan tüm bölüm yazarlarına, hazırlık sürecine katkı sunan herkese ve kitabın okurla buluşmasına destek veren VizeTek Yayınevi ekibine teşekkür ederiz. Çalışmanın, bireylerin kendilerini ifade edebildikleri, anlaşılabildikleri ve yaşamın farklı alanlarına katılabildikleri bir geleceğe katkı sunması dileğiyle…

Editör / Editörler

Doç. Dr. Bünyamin ÇILDIR

Dr. Öğretim Üyesi Mümin ŞEN

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Dil ve Konuşma Terapisinde Dijital Sağlık ve Teleterapi Uygulamaları 1

Berzan ÇETİNKAYA

2. BÖLÜM

Ses, Zihin ve Algoritma: Dinleme ve Konuşma Bozukluklarında
Yapay Zekâ Destekli Dil ve Konuşma Terapisinin Yeni Ufukları 24

Bünyamin ÇILDIR

3. BÖLÜM

Pediyatrik Ses Bozuklukları ve Müdahahale Süreci: Güncel Yaklaşımlar 72

Batuhan ÖKTE

Çağla ELİKÜÇÜK

4. BÖLÜM

Presbifoni ve Yaşlanan Ses.....94

Ramazan Bayram KARAKAYA

5. BÖLÜM

Pediatrik Beslenme ve Yutma Bozuklukları:
Gelişim, Kavramsal Çerçeve ve Klinik Özellikler 110

Berire Sena BALDEMİR

6. BÖLÜM

Pediatrik Beslenme ve Yutma Bozukluklarında
Değerlendirme ve Terapi Yaklaşımları 144

Berire Sena BALDEMİR

7. BÖLÜM

Pediatrik Vakalarda Çiğneme Bozukluklarında Değerlendirme ve
Rehabilitasyon: IOPI, Fonksiyonel Çiğneme Eğitimi ve Beckmann Oral
Motor Yaklaşımı Protokol Basamakları ile
Vaka Örneği Değerlendirilmesi..... 171

Çağla ELİKÜÇÜK

Gülsün ADSIZ

8. BÖLÜM

Gelişimsel Dil Bozukluğunda Dilin Ötesi:
Akademik, Sosyal-Duygusal ve İletişimsel Katılım 204

Müberra DEMİR

9. BÖLÜM

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunda Dil ve Konuşma Becerileri:
Değerlendirme, Müdahale ve Aile Katılımı 233

Merve Nur SARIYER TEMELLİ

10. BÖLÜM

İşitme Kayıplı Çocuklarda Dil Müdahaleleri: Kanıta Dayalı Güncel
Yaklaşımlar ve Yeni Nesil Teknolojiler 252

Hülya OSMANOĞLU

Levent KARTAL